

Consultancy: inventarisatie *Diaphania perspectalis*

Aanwezigheid en schade door *Diaphania perspectalis* in de Nederlandse boomkwekerij

Jerre de Blok

Praktijkonderzoek Plant en Omgeving
Sector bloembollen, Boomkwekerij en Fruit
PPO nr. 32 340704 00

Lisse, juli 2009

© 2009 Wageningen, Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving.

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V. is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens uit deze uitgave.

Projectnummer: 32 340704 00

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.

Sector Bloembollen, Boomkwekerij & Fruit

Adres : Prof. van Slogterenweg 2, Lisse

: Postbus 85, 2160 AB Lisse

Tel. : 0252 – 46 21 21

Fax : 0252 – 46 21 00

E-mail : info.ppo@wur.nl

Internet : www.ppo.wur.nl

Inhoudsopgave

pagina

1	INLEIDING	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Doel	5
1.3	Aanpak	5
2	AANPAK	7
2.1	Vinger aan de pols	7
2.2	Pest Risk Analysis	7
3	RESULTATEN & DISCUSSIE	9
3.1	Verspreiding in Nederland	9
3.2	Schade in de Nederlandse boomkwekerij	9
3.3	Pest Risk Analysis	9
4	CONCLUSIES	11
5	BIJLAGE	
	DE BUXUSMOT: GLYPHODES PERSPECTALIS	13

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In mei 2007 werd in het zuidwesten van Duitsland ernstige vraatschade geconstateerd in *Buxus* (o.a. *B. microphylla*, *B. microphylla* var. *insularis*, *B. sempervirens*, *B. sinica*). De vraat aan de bladeren en scheuten werd veroorzaakt door rupsen van de soort *Diaphania perspectalis* Walker (syn. *Glyphodes perspectalis*). Het betreft een voor Europa nieuw plaaginsect, overgekomen vanuit Azië. De European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO) heeft deze rups opgenomen in haar 'alert list' omdat het een potentiële bedreiging vormt voor *Buxus*, o.a. op kwekerijen (http://www.eppo.org/QUARANTINE/Alert_List/alert_list.htm).

In Nederland is de *Buxus*-teelt een belangrijke teelt binnen de boomkwekerij. Voor 2008 was in Nederland nog geen melding gemaakt van deze rups, wel waren in 2007 vier vlinders aangetroffen: twee in de regio Boskoop en twee langs de grote rivieren ten zuiden van Gorinchem. Gezien het risico voor de *Buxus*-teelt is het belangrijk dat aanwezigheid van de rups op kwekerijen vroegtijdig wordt opgemerkt.

1.2 Doel

Het doel is om de aanwezigheid van *Diaphania perspectalis* in de Nederlandse *Buxus*-teelt in kaart brengen om ernstige schade, zoals in Duitsland, te kunnen voorkomen.

1.3 Aanpak

Binnen PPO-BBF en bij DLV-Plant, Naktuinbouw en de Plantenziektenkundige Dienst is regelmatig navraag gedaan naar waarnemingen van *Diaphania perspectalis* op kwekerijen. Door de Plantenziektenkundige Dienst is contact onderhouden met het Julius Kühn Instituut in Braunschweig, Duitsland, van waaruit de Pest Risk Analysis (PRA) voor *Diaphania perspectalis* wordt gecoördineerd. Informatie daarover is bij de Plantenziektenkundige Dienst opgevraagd.

2 Aanpak

2.1 Vinger aan de pols

DLV-Plant, Team Boomteelt, bezoekt zo'n 700 a 800 bedrijven door heel Nederland waarvan ongeveer driekwart wel wat Buxus op het bedrijf heeft (René van Tol, 2008; persoonlijke mededeling). Zo'n 20 à 30 bedrijven telen meer dan 5 ha Buxus. Op 11 april 2008 heeft DLV-Plant aangegeven meldingen van *Diaphania* aan PPO door te zullen geven. *Diaphania* is daarna nog herhaaldelijk bij de bedrijfsadviseurs onder de aandacht gebracht.

Binnen PPO-BBF is navraag gedaan bij de gewasonderzoeker siergewassen, welke op regelmatige basis contact heeft met diverse kwekers van *Buxus*.

De Plantenziektenkundige Dienst (PD) heeft in 2008 inspecties in de openbare ruimte uitgevoerd rond de plekken waar in 2007 de vlinders zijn gevangen: veertien locaties in Boskoop en omstreken, en enkele locaties in Andel, Giessen, Sleenwijk en Geertruidenberg. Ook is een survey uitgevoerd langs de Duitse grens. Bij deze inspecties is alleen naar rupsen gezocht in *Buxus*, niet in andere mogelijke waardplanten. Rupsen werden opgespoord door naar de schade te zoeken die ze veroorzaken.

De Naktuinbouw heeft in 2008 een survey uitgevoerd op 125 kwekerijen. Op al deze kwekerijen is specifiek in *Buxus* gezocht naar (schade van) *Diaphania*.

2.2 Pest Risk Analysis

In Duitsland wordt door het Julius Kühn Instituut te Braunschweig een Pest Risk Analysis (PRA) opgesteld over *Diaphania perspectalis*. Ten behoeve daarvan heeft ook de Nederlandse Plantenziektenkundige Dienst informatie naar Duitsland gestuurd m.b.t. de verspreiding van de mot in Nederland. In Duitsland doet men ook onderzoek naar de waardplantenreeks en bestrijdingsmogelijkheden van het insect. Op basis van die gegevens komt de PD in Nederland met een bestrijdingsadvies.

3 Resultaten & Discussie

3.1 Verspreiding in Nederland

Voor 2008 was in Nederland nog geen melding gemaakt van *Diaphania* rupsen, wel waren in 2007 vier vlinders aangetroffen: twee in de regio Boskoop en twee langs de grote rivieren ten zuiden van Gorinchem.

In 2008 zijn de rupsen in Nederland wel aangetroffen. De Plantenziektenkundige Dienst heeft de rupsen gevonden in *Buxus* in openbaar groen en particuliere tuinen in de regio's waar in 2007 de vlinders werden gevangen. Ook is schade van de rupsen gevonden in de *Buxus* teelt in Boskoop. Bij de inspecties in juni 2008 had de PD nog geen rupsen gevonden. Eind september zijn er echter vondsten gedaan op drie locaties in Boskoop en op één locatie in Geertruidenberg. Op één van de locaties in Boskoop werd schade van de rupsen geconstateerd in de *Buxus* teelt op een kwekerij (zie paragraaf 3.2). Die inspectie was uitgevoerd door de Naktuinbouw in opdracht van de PD. Eén van de twee andere locaties in Boskoop was een siertuin bij een kwekerij (dus niet de teelt). De derde locatie in Boskoop en de locatie in Geertruidenberg betrof geen kwekerijen. Tot nu toe zijn alle vondsten gedaan in *Buxus*.

In augustus 2008 heeft een amateur-vlinderaar melding gemaakt van de aanwezigheid van de vlinder in Babyloniëbroek (ten zuiden van Gorinchem). De insecten worden door de vlinderaars gevangen met lichtvallen. De aanwezigheid van de vlinders is niet door de PD geverifieerd omdat *Diaphania* zeer herkenbaar is (Inge Bouwen, 2008; persoonlijke mededeling).

DLV-Plant en PPO-BBF hebben, buiten bovengenoemde vondsten, gedurende 2008 geen meldingen van de aanwezigheid van *Diaphania* ontvangen.

Het aantal generaties van *Diaphania* dat in Nederland per jaar kan voorkomen is waarschijnlijk twee of drie, waarbij de eerste vlinders in april/mei kunnen worden waargenomen (www.minlnv.nl). De rupsen kunnen waarschijnlijk het hele jaar door aangetroffen worden.

3.2 Schade in de Nederlandse boomkwekerij

In september 2008 is door de Naktuinbouw op één kwekerij in Boskoop in de teelt schade geconstateerd van *Diaphania perspectalis*. Het betrof *Buxus* in de vollegrond. De planten stonden reeds drie jaar op de kwekerij. Over de herkomst van de planten is geen navraag gedaan. De schade was minimaal: slechts enkele planten waren licht aangetast. Ten tijde van de inspectie waren er geen rupsen meer aanwezig.

3.3 Pest Risk Analysis

Met betrekking tot de intrede van *Diaphania* in de Nederlandse *Buxus* teelt, vormt de import van *Buxus* vanuit Azië (m.n. China) volgens de PD het grootste risico (Van der Straten, apr. 2008; persoonlijke mededeling). In Duitsland werd *D. perspectalis* aangetroffen in de nabijheid van een haven voor goederen vanuit China. Het is mogelijk dat de plaag op één van de transporten vanuit China is meegelift (www.eppo.org).

Op Nederlandse kwekerijen komt de *Buxus* binnen als stek. Er wordt echter nauwelijks buxusstek uit Azië geïmporteerd, omdat de prijs ervan in Nederland en omliggende landen erg laag ligt (René van Tol, 2008; persoonlijke communicatie). Daarnaast stekken sommige kwekers zelf.

Geen gegevens zijn beschikbaar over de natuurlijke verspreiding van *D. perspectalis* (www.eppo.org). Het is echter zeer waarschijnlijk dat het insect ook op natuurlijke wijze vanuit Duitsland Nederland kan bereiken. In 2008 zijn de rupsen namelijk ook aangetroffen bij Mönchengladbach (Nordrhein-Westfalen), dichtbij de Limburgse grens (www.minlnv.nl). De volwassen dieren kunnen vliegen. De verwachting is echter dat de verspreiding door het vliegen van de motten niet zo snel zal gaan, maar dat de meeste verspreiding plaatsvindt door transport van planten en daarmee de eitjes van *Diaphania* (Inge Bouwen, 2008; persoonlijke mededeling).

Op 15 oktober 2008 was in Europees verband nog geen besluit genomen of *Diaphania perspectalis* als quarantaine organisme moet worden behandeld, oftewel of het 'Q-waardig' is. Vooruitlopend op deze besluitvorming heeft de PD besloten dat dat niet het geval is (Inge Bouwen, 2008; persoonlijke mededeling). Hoewel het insect niet algemeen in Nederland voorkomt, kan het in principe wel makkelijk via Duitsland het land in komen. Bovendien is het goed mogelijk dat *Diaphania* gemakkelijk te bestrijden is (Van der Straten, 2008; persoonlijke mededeling). De kans dat het insect Q-waardig is, is groter wanneer het niet of nauwelijks in Nederland aanwezig is, en wanneer het moeilijk te bestrijden blijkt.

Op 17 december 2008 was de PRA van *Diaphania perspectalis* door het Julius Kühn Instituut nog niet voltooid, en de PD had nog geen bestrijdingsadvies afgegeven.

4 Conclusies

- Rupsen en vlinders van de soort *Diaphania perspectalis* zijn aangetroffen in de regio Boskoop en in het gebied ten zuiden van Gorinchem.
- De schade veroorzaakt door *Diaphania perspectalis* in de Nederlandse *Buxus*-teelt is nog zeer klein: slechts op één kwekerij in Boskoop waren enkele planten aangetast.
- De verwachting is dat de meeste verspreiding plaatsvindt door transport van planten en daarmee de eitjes van *Diaphania perspectalis*.

5 Bijlage

De Buxusmot: *Glyphodes perspectalis*

Auteur: Marja van der Straten